

fjárnámsgerðar, að ógilda ber hana, sbr. 19. gr., sbr. 45. gr., 23. gr. og 34. gr. laga nr. 19/1887.

Eftir þessum úrslitum er rétt, að stefndi greiði áfrýjanda málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst kr. 10.000.00.

Dómsorð:

Hin áfrýjaða fjárnámsgerð er úr gildi felld.

Stefndi, Kristján Fjeldsted, greiði áfrýjanda, Kristjáni Eiríkssyni, kr. 10.000.00 í málskostnað fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 13. apríl 1970.

Nr. 146/1969. **Sjóváttryggingarfélag Íslands h/f**
(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)
gegn
Samvinnutryggingum og gagnsök
(Björn Sveinbjörnsson hrl.).

Dómenndur:

hæstaréttardómararnir Einar Arnalds, Gizur Bergsteinsson,
Gunnar Thoroddsen og Logi Einarsson og prófessor Gaukur
Jörundsson.

Húftrygging bifreiðar. Veð.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 11. ágúst 1969 og krafizt þess, að gagnáfrýjanda verði dæmt að greiða honum kr. 37.833.33 ásamt 8% ársvöxtum af kr. 33.333.33 frá 16. apríl 1959 til greiðsludags og svo málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi hefur áfrýjað málinu með stefnu 21. október 1969, að fengnu áfrýjunarleyfi 16. s. m. Krefst hann sýknu af öllum kröfum aðaláfrýjanda og málskostnaðar úr hendi hans í héraði og fyrir Hæstarétti.

Telja verður, að stefndi hafi verið grandlaus um, að veðbönd höfðu hvílt á bifreiðinni, er hann innti váttryggingarfjárhæð af hendi, og ráða má af ákvæði 2. mgr. 57. gr. laga nr. 20/1954, að honum hafi eigi borið skylda til að kanna það efni. Ber því að staðfesta héraðsdóminn um sýknu gagnáfrýjanda af kröfum aðaláfrýjanda.

Rétt er, að aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda málskostnað í héraði og hér fyrir dómi, samtals kr. 12.000.00.

Dómsorð:

Gagnáfrýjandi, Samvinnutryggingar, skal vera sýkn af kröfum aðaláfrýjanda, Sjóváttryggingarfélags Íslands h/f.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals kr. 12.000.00, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 12. maí 1969.

Mál þetta, sem tekið var til dóms í dag, hefur Sjóváttryggingarfélag Íslands h/f, Reykjavík, höfðað fyrir bæjarþinginu með utanréttarstefnu, útgefinni 19. maí 1964, gegn skiptaráðandanum í Gullbringusýslu, Birni Sveinbjörnssyni, f. h. þrotabús Ægissands h/f, Grindavík, og Samvinnutryggingum, Sölvhólgötu, til greiðslu in solidum á skuld að fjárhæð kr. 37.333.33 með 8% ársvöxtum af kr. 33.333.33 frá 16. apríl 1959 til greiðsludags og málskostnaði að skaðlausu eftir mati dómara.

Við munnlegan flutning málsins féll lögmaður stefnanda frá kröfum á hendur þrotabúi Ægissands h/f í máli þessu, þar sem skiptum í búinu væri lokið og ekkert hefði fengizt upp í almennar kröfur. Kvaðst hann því nú eingöngu þeina kröfum sínum í máli þessu að Samvinnutryggingum.

Af hálfu stefnda eru þær dómkröfur gerðar, að hann verði algerlega sýknaður af kröfum stefnanda í máli þessu og að stefnandi verði dæmdur til að greiða honum málskostnað að skaðlausu eftir mati dómsins.

Stefnandi kveður málsatvik vera þau, að með dómi bæjarþings Reykjavíkur í málinu nr. 1814/1959: Sjóváttryggingarfélag Íslands h/f gegn Magnúsi Magnússyni, Barðavogi 14, hafi stefndi verið dæmdur til að greiða stefnanda kr. 33.333.33 með 8% árs-

vöxtum frá 16. apríl 1969 til greiðsludags og kr. 4.500.00 í málskostnað. Dómur þessi hafi verið vegna eftirstöðva veðskulda-
bréfs, útgefins 16. janúar 1959 af nefndum Magnúsi, upphaflega
að fjárhæð kr. 40.000.00. Hafi skuld þessi verið tryggð með 1.
veðrétti í bifreið Magnúsar, R 10162, sem hafi verið vöruflut-
ningabifreið af gerðinni Praha, smíðuð árið 1959. Hafi fyrsta af-
borgun af bréfinu, sem fallið hafi í gjalddaga 16. apríl 1959, verið
greidd, en síðan hafi orðið vanskil á greiðslum. Hin veðsetta bif-
reið hafi verið kaskótryggð hjá stefnanda. Hinn 15. febrúar 1960
hafi verið beðið um fjárnám hjá nefndum Magnúsi og hafi það
verið framkvæmt 25. sama mánaðar og gert fjárnám í bifreiðinni
R 10162. Hinn 28. marz 1960 hafi verið beðið um nauðungarsölu
á bifreiðinni R 10162, en hún hafi þá ekki fundizt þrátt fyrir
eftirgrennslan lögreglu. Hafi síðar komið í ljós, að Ægissandur
h/f hafi keypt bifreiðina af Magnúsi Magnússyni og fært hana
úr tryggingu hjá Sjóváttryggingarfélagi Íslands til stefnda Sam-
vinnutrygginga. Eigendaskipti þessi hafi ekki verið tilkynnt til
skráningar. Síðar muni bifreiðin hafa hrapað fyrir björg og
Samvinnutryggingar greitt Ægissandi h/f alla tryggingarupphæð-
ina, enda þótt á bifreiðinni hvíli veðskuld á 1. veðrétti. Kveðst
stefnandi telja, að stefndu beri in solidum að greiða veðskuldina
ásamt vöxtum og kostnaði, þar sem veðskuldaþréfinu hafði verið
þinglýst og veðsetningin hafi náð til tryggingarfjárins. Hafi
stefnda Samvinnutryggingum því borið að halda eftir af trygg-
ingarfénu nægilegu fé til greiðslu veðskuldarinnar. Hins vegar
hafi Ægissandi borið að standa skil á því fé, sem þeir tóku við,
úr því að tryggingafélagið hafi ekki gert það, enda hafi hvílt
á því veðbönd.

Stefnandi skýrir nánar svo frá í greinargerð, að stjórnarmenn
Ægissands h/f hafi verið kærðir fyrir brot á 250. gr. hegningar-
laga fyrir skilasvik, en saksóknara ríkisins muni ekki hafa þótt
ástæða til frekari aðgerða af hálfu ákærvaldsins. Samkvæmt
því, sem fram kom í lögregluskýrslu á dskj. nr. 9, hafi Ægis-
sandur h/f keypt bifreiðina R 10162 10. apríl 1959, en hún mun
hafa horfið fyrir björg 18. febrúar 1960. Endurrit af vottorði lög-
reglustjóra um skráningu R 10162 sé tekið upp á dskj. nr. 10,
bls. 2, og á sama dskj., bls. 5, sé tekin upp fjárnámssgerð sú,
sem fram hafi farið 25. febrúar 1960. Eftir að í ljós hafi komið,
að bifreiðin R 10162 hafi verið ónýt, hafi verið gerðar ítrekaðar
tilraunir til að fá stefnda Ægissand h/f til að greiða veðskuldina,
en án árangurs. Hafi Samvinnutryggingum verið tilkynnt um

kröfugerðina 20. október 1961, samanber dskj. nr. 5. Þegar í ljós hafi komið, að ekki tækist að fá greiðslu frá Ægissandi h/f, og ljóst hafi verið, að gegn stjórnarmönnum félagsins yrði ekki höfðað skaðabótamál, hafi Samvinnutryggingum verið ritað kröfubréf, sbr. dskj. nr. 11, en synjað hafi verið um greiðslu með bréfi, dags. 9. janúar 1964, samanber dskj. nr. 12.

Lögreglu- og sakadómsrannsókn hefur farið fram í máli þessu vegna ætlaðra skilasvika stjórnarmeðlima Ægissands h/f og Magnúsar Magnússonar. Eins og þegar er fram komið, mun saksóknara ríkisins ekki hafa þótt ástæða til frekari aðgerða af hálfu ákærvaldsins, er rannsókn lá fyrir.

Fram kemur í málinu á bls. 8 í dskj. nr. 9, þ. e. skýrslu rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík, að Magnús Þórarinn Magnússon hafi verið úrskurðaður gjaldþrota 24. september 1960.

Þá er Ægissandur h/f einnig orðinn gjaldþrota, þegar mál þetta var höfðað, enda er málið höfðað gegn skiptaráðandanum í Gullbringusýslu, Birni Sveinbjörnssyni, f. h. þrotabús Ægissands h/f, en eins og einnig er áður fram tekið, hefur stefnandi nú fallið frá kröfum á hendur þrotabúi Ægissands h/f, þar sem upplýst er, að skiptum í búinu sé lokið og ekkert hafi fengizt upp í almennar kröfur, og hefur því stefnandi nú eingöngu beint kröfum sínum í máli þessu gegn Samvinnutryggingum.

Stefnandi reisir kröfur sínar á hendur stefnda Samvinnutryggingum á því, að félaginu hafi borið að kynna sér, hvort veðbönd hvíldu á hinni veðsettu bifreið, áður en tryggingarféð hafi verið greitt út. R 10162 hafi verið nýleg bifreið, er tjónið varð, og hafi félagið því haft fulla ástæðu til að ætla, að á henni hvíldu veðbönd, en um þetta sé tryggingafélögunum sérlega vel kunnugt, þar sem þau séu þær stofnanir, sem einkum hafi lánað mönnum fé til bifreiðakaupa og þá jafnan tryggt greiðslu með veði í bifreið þeirri, sem lánað sé út á. Verði því ekki talið, að starfsmenn félagsins hafi verið bona fide, er þeir greiddu stefnda Ægissandi tryggingarféð án þess að grennslast eftir því, hvort á bifreiðinni hvíldu veðbönd.

Stefndi Samvinnutryggingar styðja sýknukröfu sína þeim rökum, að þeim sem kaskótryggjendum umræddrar bifreiðar hafi ekki borið skylda til að vita af veðskuld hvílandi á henni eða sjá um greiðslu á slíkri skuld, enda hafi þeim ekki verið tilkynnt um veðbönd á bifreiðinni, sbr. 8. gr. skilyrðanna fyrir kaskótryggingar. Þá líti þeir einnig svo á, að þeim hafi ekki borið af sjálfdáðum að rannsaka, hvort veðhafar væru fyrir hendi, sem kynnu

að hafa átt rétt til váttryggingarfjár, enda sé hér um frjálsa tryggingu að ræða. Mönnum sé í sjálfvald sett, hvort þeir húftryggi bifreiðar. Húftryggingu geti hver sem er tekið, ekki endilega eigandi bifreiðar, heldur einnig t. d. hver sá, sem bíða mundi tjón við það, að bifreiðin skemmdist eða færi forgörðum, sbr. 54. gr. laga nr. 20/1954. Upplýst sé í dskj. nr. 2, að eigendaskipti að R 10162 hafi ekki verið tilkynnt, þannig að bifreiðin hafi, er hún fórst, verið skráð eign Magnúsar Magnússonar, skuldara veðskuldabréfsins á dskj. nr. 13. Þá er því algerlega mótmælt af hálfu stefnda Samvinnutrygginga, að þeim hafi borið nokkur skylda til að rannsaka, hvort veðbönd hvíldu á hinni húftryggðu bifreið, enda hafi þeim ekkert verið um veðbönd tilkynnt, svo sem þó sé áskilið í 8. gr. váttryggingarskilmálanna, dskj. nr. 16. Sé og vísað á bug þeirri staðhæfingu stefnanda á dskj. nr. 2, að starfsmenn stefnda hafi ekki verið bona fide, er þeir greiddu váttryggingarféð. Þeim hafi verið heimilt að greiða váttryggingartakanum bæturnar án þess að leita veðhafa eða kveðja þá til, sbr. 2. mgr. 57. gr., sem mæli fyrir um sérreglu, aðeins þegar um sé að ræða þinglýst réttindi til váttryggðra fasteigna. Þá bendi stefndi á það, að í dskj. nr. 9 beri framkvæmdastjóri Ægissands h/f, að hann hafi tilkynnt stefnanda, að hin váttryggða bifreið væri forgörðum farin, en stefnandi hafi ekki gert neinn reka að því að fá veðkröfu sína greidda hjá stefnda Samvinnutryggingum. Þá komi og fram á dskj. nr. 10, að Kristján Ómar Kristjánsson, stjórnarmaður í Ægissandi h/f, hafi rætt um þetta við starfsmann stefnanda. Loks kveðst stefndi vilja vekja athygli á niðurlagi 4. mgr. veðskuldabréfsins á dskj. nr. 13. Gæti það ákvæði gefið ástæðu til að ætla, að skuld samkvæmt bréfinu hefði verið greidd, er bifreiðin fórst.

Samkvæmt 54. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga virðist hver sá geta húftryggt bifreið, sem bíða mundi tjón við það, að bifreiðin skemmdist eða færi forgörðum, og þurfi hann því ekki endilega að vera skráður eigandi hennar.

Upplýst er í málinu, að eigendaskipti höfðu ekki verið tilkynnt, þannig að bifreiðin var skráð eign Magnúsar Magnússonar, er hún fórst eða eyðilagðist.

Í 57. gr. laga nr. 20/1954 segir, að þegar váttryggingaratburðurinn beri að höndum, eigi sá rétt á bótum, sem eigi hagsmuni þá, er váttryggingin tók til, þótt honum hafi ekki verið skýrt frá váttryggingunni. Þó geti váttryggingartaki, svo gilt sé, samið við félagið um bæturnar og tekið við greiðslu þeirra, nema því aðeins

að váttryggingartaki hafi nefnt til ákveðinn mann eða einhver hafi gefið sig fram við félagið sem rétthafa eða loks, að váttryggður eigi rétt til váttryggðra fasteigna, er tryggður sé með þinglýsingu. Í 58. gr. sömu laga segir, að taki váttrygging samtímis bæði til hagsmuna eiganda og veðhafa, megi greiða eigandanum bæturnar, ef tjónið hafi þegar verið bætt, hús, er váttryggt var, byggt upp að nýju, aflað á ný annarra hluta, sem váttryggingin og veðrétturinn náðu til, eða önnur jafngóð trygging sett fyrir því, að veðhafi fái rétti sínum fullnægt. Sama gildi, ef váttryggingin taki til hagsmuna annarra, sem rétt eigi til hlutarins. Hafi viðgerð eigi farið fram eða nýrra hluta verið aflað, skuli váttryggingarfénu skipt milli eigandans og annarra rétthafa og skuli þá gætt ákvæða 2. mgr. 57. gr.

Hafa nú verið rakin þau ákvæði laga um váttryggingarsamninga, sem einkum eiga við það tilvik, sem hér um ræðir. Ekki þykir verða af þeim ráðið, að váttryggjanda hlutar beri skylda til að kynna sér að fyrra bragði, hvort hann sé veðsettur, áður en tryggingarfé er greitt, verði hluturinn fyrir tjóni. Stefndi Samvinnutryggingar hafa ómótmælt haldið því fram, að þeim hafi eigi verið tilkynnt um veðbönd á bifreiðinni R 10162, er nefnd bifreið var tryggð hjá þeim, enda þótt svo sé áskilið í 8. gr. váttryggingarskilmála á dskj. nr. 16.

Að öllu því athuguðu, sem nú hefur verið rakið, ber því að sýkna stefnda Samvinnutryggingar af öllum kröfum stefnanda í máli þessu.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Valgarður Kristjánsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, Samvinnutryggingar, á að vera sýkn af öllum kröfum stefnanda, Sjóváttryggingarfélagi Íslands h/f, í máli þessu. Málskostnaður fellur niður.